

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

NEGYESEDIK SZÉKCIÓ

O.M. kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(9912/15. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2016. július 5.

VÉGLEGES

2016/10/05

Ezen ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése értelmében vált véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

EURÓPA TANÁCS

Az O.M. kontra Magyarország ügyben

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Negyedik Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Paulo Pinto de Albuquerque, *elnök*,

Sajó András,

Krzysztof Wojtyczek,

Egidijus Kūris,

Iulia Motoc,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Marko Bošnjak, *bírák*,

és Andrea Tamietti, szekció hivatalvezető-helyettes,

2016. június 14-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően

az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyarország ellen benyújtott (9912/15. sz.) kérelem melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az „Egyezmény”) 34. cikke alapján egy iráni állampolgár, O.M. (a „kérelmező”) 2015. február 13-án terjesztett a Bíróság elé. A szekció alelnöke helyt adott a kérelmező azon kérésének, hogy neve ne kerüljön nyilvánosságra (a Bíróság Eljárási Szabályzata, 47. szabály 4. bekezdés).
2. A kérelmezőt Pohárnok B. Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A magyar kormányt (a „kormány”) képviselője, Tallódi Z. képviselte az Igazságügyi Minisztériumból.
3. A kérelmező azt állította, hogy az őrizetbe vétele indokolatlan volt, és a helyzet nem került orvoslásra megfelelő bírósági felügyelettel. Az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (b) és (f) pontjaira és 4. bekezdésére támaszkodott.
4. 2015. június 16-án az 5. cikk 1. bekezdésére alapozott panaszt közölték a kormánnyal.
5. A felek írásbeli észrevételeket nyújtottak be az elfogadhatóságról és érdemről. Emellett harmadik felektől is érkeztek észrevételek: az AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe), az Menekültek és Száműzöttek Európai Tanácsa (ECRE), az ILGA-EUROPE (Nemzetközi Leszbikus, Meleg, Biszexuális, Transznemű és Interszexuális Szövetség) és az International Commission of Jurists (ICJ), melyek engedélyt kaptak az írásbeli eljárásba történő együttes beavatkozásra (az Egyezmény 36. cikk 2. bekezdése és a Bíróság Eljárási Szabályzata 44. szabály 3. és 4. bekezdése).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

6. A kérelmező 1982-ben született, jelenleg Budapesten él.

7. A kérelmező 2014. június 24-én este illegálisan lépte át Szerbia felől a magyar határt. A határőrök elfogták és őrizetbe vették, mivel nem tudott a személyazonossága vagy az országban való tartózkodási joga bizonyítékaul szolgáló okmányokat bemutatni.

A kérelmező ezután menedékjogért folyamodott.

8. A Bevándorlási Hivatal által 2014. június 25-én tartott meghallgatáson a kérelmező azt állította, hogy a homoszexualitása miatt menekült el származási országából, Iránból. Azt állította, hogy kényszerítették az országa elhagyására, és egy embercsempész segítségével, okmányok nélkül lépett be Magyarországra, mert más módon ezt nem tudta volna megtenni. A meghallgatáson ismét azt kérvényezte, hogy menekültként ismerjék el.

9. Tekintettel erre a kérésre, 2014. június 25-én a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság felfüggesztette az idegenrendészeti eljárást. Ugyanezen a napon a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal megkezdte a menedékjogi eljárást. Az ezt követő meghallgatáson a kérelmező azt mondta, hogy az Egyesült Királyságba szeretett volna menni, de mivel Magyarország biztonságos országnak tűnt, ott kért menedékjogot. Ismét azt állította, hogy azért kellett elhagynia Iránt, mert homoszexuális, és hogy emiatt büntetőeljárást indítottak ellene, mely nagyon súlyos szankciókkal járhatott volna.

10. A meghallgatást követően a menekültügyi hatóság, mely a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal egy részlege, elrendelte a kérelmező menekültügyi őrizetét 2014. június 25-én 19 órától kezdődő hatállyal Debrecenben a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a „menedékjogi törvény”) 31/A § (1) bekezdésének (a) és (c) pontja alapján. Határozatában a menekültügyi hatóság megjegyezte, hogy a kérelmező személyazonossága és állampolgársága nem tisztázott. A hatóság úgy vélte, alapos okkal feltételezhető, hogy a kérelmező a szabadlábon hagyása esetén késleltetné vagy megghiúsítaná a menedékjogi eljárást, és fennállna a szökésének veszélye, tekintve, hogy törvénytelenül érkezett Magyarországra, nem rendelkezik az országban sem kapcsolatokkal, sem a létfenntartásához szükséges erőforrásokkal. A menedékjogi törvény 31/A § (6) bekezdésének értelmében, amennyiben a menekültügyi hatóság menekültügyi őrizetet rendel el, annak maximális hossza 72 óra lehet. A menedékjogi törvény 31/C § (3) bekezdése és a vonatkozó kormányrendelet 36/C (1) bekezdése alapján (lásd alább a 22. szakaszt) a kérelmező kifogást nyújthatott volna be a menekültügyi őrizet elrendelésével szemben.

11. 2014. június 26-án a menekültügyi hatóság kérelmet intézett a Debreceni Járásbírósághoz a menekültügyi őrizet maximum 60 napos meghosszabbítása érdekében. A menekültügyi hatóság a kérelmében rámutatott arra, hogy az iráni menedékkérők hajlamosak megghiúsítani az eljárást és ismeretlen helyre távozni. A kérelem indoklásaként a hatóság arra a tényre hivatkozott, hogy a kérelmező Magyarországon való tartózkodása törvénytelen, nincsenek kapcsolatai az országban, és nem állnak rendelkezésére a létfenntartásához szükséges erőforrások.

12. 2014. június 27-én a bíróság jogi képviselőt rendelt a kérelmező mellé, és ugyanezen a dátumon – vagyis a fenti 10. szakaszban hivatkozott 72 órás határidő lejártá előtt – meghallgatást tartott. A meghallgatás 09:40-től 09:45-ig tartott. Az ezt követő határozatában a bíróság elutasította a kérelmező szabadlábra helyezésére irányuló kérelmet, és maximum 60 napra hosszabbította meg a menekültügyi őrizetet. Megjegyezte, hogy a kérelmező személyazonosság tisztázatlan, törvénytelenül érkezett Magyarországra, nem rendelkezik az országban sem kapcsolatokkal, sem a létfenntartásához szükséges eszközökkel. A bíróság egyéb egyéni körülményekre vagy a kérelmező szexuális irányultságára való utalás nélkül úgy vélte, hogy a kevésbé szigorú intézkedések – például az hatóságoknál való rendszeres bejelentkezésre irányuló kötelezettség, a kijelölt lakóhelyen maradásra irányuló kötelezettség

vagy menekültügyi óvadék megfizetése – ez ügyben nem alkalmasak arra, hogy biztosítsák a kérelmező hatóságok számára történő rendelkezésre állását.

13. 2014. július 8-án és 11-én a kérelmező azzal a kérelemmel fordult a menekültügyi hatóság felé, hogy engedjék ki az őrizetből, vagy helyezték át egy nyílt létesítménybe. A menekültügyi hatóság a válaszában arról tájékoztatta a kérelmezőt, hogy pár napon belül menedékjogi meghallgatásra kerül sor, ahol lehetősége lesz bizonyítani az állampolgárságát. A menekültügyi hatóság ebből a megfontolásból nem továbbította ezeket a kérelmeket semmilyen más hatóság felé sem.

14. A 2014. július 18-án tartott menedékjogi meghallgatáson a kérelmező ugyanazokat a kijelentéseket tette, mint korábban. A szexuális irányultságára utalva elmagyarázta, hogy nehéz volt számára megbirkózni a menekültügyi őrizettel, mert tartott a zaklatástól. A meghallgatáson releváns és naprakész információkat nyújtott a menekültügyi hatóságnak a származási országával kapcsolatban.

15. 2014. július 25-én a menekültügyi hatóság kijelentette, hogy a kérelmező menedékjogi kérelme nem volt sem elfogadhatatlan, sem nyilvánvalóan alaptalan, ezért elrendelte az ügy érdemének vizsgálatát.

16. 2014. augusztus 11-én a menekültügyi hatóság a menekültügyi őrizet újabb maximum 60 nappal történő meghosszabbításáért folyamodott a menedékjogi törvény 31/A § (1) bekezdésének (a) és (c) pontjára hivatkozva. A menekültügyi hatóság a kérelmében semmilyen részletes magyarázattal nem szolgált arra, hogy miért ne lehetne kevésbé szigorú intézkedéseket alkalmazni az ügyben.

17. A kérelmező pártfogó ügyvédje 2014. augusztus 12-én kérelmet nyújtott be a menekültügyi hatósághoz, melyben a menekültügyi őrizet megszüntetését és a kérelmező számára egy olyan lakóhely kijelölését kérte, ahol intézkedésekkel biztosított az eljárások alatti rendelkezésre állás. Az ügyvéd ugyanezen a napon kérelmet nyújtott be a Debreceni Járásbírósághoz a kérelmező meghallgatását és a menekültügyi őrizet meghosszabbításának elvetését kérve.

18. 2014. augusztus 13-án a bíróság másik jogi képviselőt rendelt ki a kérelmező számára. 2014. augusztus 19-én a bíróság meghallgatta a kérelmezőt, és elutasította a menekültügyi őrizet meghosszabbítására irányuló kérelmet. A menedékjogi törvény 31/A § (1) bekezdésének (a) pontjára hivatkozva a Járásbíróság kijelentette, hogy a hatóság lépései által okozott késlekedés – melyért a menedékkérő nem vonható felelősségre – nem szolgált okot az őrizetben tartás meghosszabbítására. A menedékjogi törvény 31/A § (1) bekezdésének (c) pontjára hivatkozva a bíróság továbbá kijelentette, hogy a menekültügyi hatóság nem szolgált semmilyen konkrét érveléssel az általa elfoglalt álláspont mellett, nevezetesen amellyel, hogy a kérelmező elszökne vagy megghiúsítaná a menedékjogi eljárást.

19. 2014. augusztus 22-én a menekültügyi hatóság megszüntette a menekültügyi őrizetet, és kijelölt a kérelmező számára egy olyan lakóhelyet Debrecenben, ahol intézkedésekkel biztosított az eljárások alatti rendelkezésre állás.

20. 2014. október 31-én a kérelmezőt menekültként ismerték el. Menekültügyi őrizete 2014. június 25-től 2014. augusztus 22-ig tartott.

II. RELEVÁNS HAZAI JOG

21. A 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról („menedékjogi törvény”) a következőképp rendelkezik:

„(1) Az elismerését kérő jogosult

a) az e törvényben meghatározott feltételek szerint Magyarország területén való tartózkodásra,...

(2) Az elismerését kérő köteles

a) a menekültügyi hatósággal együttműködni, így különösen: feltárni a menekülésének körülményeit, személyes adatait közölni és személyazonosságának tisztázását elősegíteni, okmányait átadni;

b) nyilatkozni vagyonáról, jövedelméről;

c) a menekültügyi hatóság által számára kijelölt szálláshelyen – az e törvényben meghatározottak szerint – életvitelszerűen tartózkodni és a kijelölt szálláshelyen a tartózkodásra irányadó magatartási szabályokat megtartani;

d) jogszabály vagy az egészségügyi hatóság elrendelése alapján magát egészségügyi szűrésnek, gyógykezelésnek, jogszabályban kötelezően előírt, valamint az egészségügyi hatóság által megbetegedési veszély esetén elrendelt, hiányzó védőoltások pótlásának alávetni.

(3) Az elismerését kérő személyazonosításra alkalmas, hiteles okmányok hiányában köteles minden tőle telhetőt megtenni személyazonosságának tisztázása érdekében, így különösen ennek érdekében felvenni a kapcsolatot családtagjaival, rokonaival, jogi képviselőjével, illetve – nem állami, vagy azzal kapcsolatban lévő üldözö esetén – származási országa hatóságaival.”

31/A. §

„(1) A menekültügyi hatóság a 33. §-ban, illetve a 49. § (5) bekezdésében foglaltak biztosítása céljából – a 31/B. §-ban meghatározott korlátozások figyelembevétele mellett – menekültügyi őrizetbe veheti azt az elismerését kérőt, akinek tartózkodási jogcíme kizárólag az elismerés iránti kérelem benyújtásán alapul, ha

a) az elismerését kérő személyazonossága, illetve állampolgársága nem tisztázott, ennek megállapítása érdekében,

b) az elismerését kérő a hatóság elől elrejtőzött, vagy a menekültügyi eljárás lefolytatását más módon akadályozza,

c) alapos ok miatt feltehető, hogy az elismerését kérő a menekültügyi eljárás lefolytatását késlelteti vagy megghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn, a menekültügyi eljárás lefolytatásához szükséges adatok megállapítása érdekében,

d) az elismerését kérő őrizetbe vétele a nemzetbiztonság, illetve a közbiztonság vagy – a kötelező tartózkodásra kijelölt helyen irányadó magatartási szabályok súlyos vagy ismételt megsértése esetén – a közrend védelme érdekében szükséges,

e) a kérelem előterjesztésére repülőtéri eljárásban került sor, vagy

f) a számára előírt megjelenési kötelezettséget az elismerését kérő felszólításra sem teljesítette, és ezzel akadályozza a dublini eljárás lefolytatását.

(2) A menekültügyi őrizet elrendelésére egyedi mérlegelés esetén és kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha annak célja a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával nem biztosítható.

(3) A menekültügyi őrizet elrendelése előtt a menekültügyi hatóság mérlegeli, hogy az (1) bekezdés szerinti cél a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával biztosítható-e...

(6) Menekültügyi őrizet legfeljebb hetvenkét órára rendelhető el. A menekültügyi hatóság a menekültügyi őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbítását az elrendeléstől számított huszonnégy órán belül indítványozhatja az őrizet helye szerint illetékes járásbírósnál. A bíróság legfeljebb hatvan nappal hosszabbíthatja meg az őrizet időtartamát, amely időtartam a menekültügyi hatóság kezdeményezésére újabb legfeljebb hatvan nappal hosszabbítható meg úgy, hogy az őrizet időtartama ez esetben sem haladhatja meg a hat hónapot. A meghosszabbításra vonatkozó indítványnak a meghosszabbítás esedékességének napját megelőzően legalább

nyolc munkanappal kell megérkeznie a bírósághoz. A menekültügyi hatóság az indítványát köteles megindokolni.”

31/C. §

„(3) Az elismerését kérő ... a menekültügyi őrizet elrendelésével szemben kifogással élhet.

(4) A kifogást az ... illetékes járásbíróság nyolc napon belül bírálja el.”

33. §

„A menekültügyi eljárás annak megállapítására irányul, hogy e törvény alapján fennállnak-e az elismerését kérő külföldi menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerésének feltételei.”

22. A 301/2007. (XI. 9.) kormányrendelet (a „kormányrendelet”) a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról a következőképp rendelkezik:

36/C. §

„(1) Az elismerését kérő ... az őrizet elrendelésével szembeni kifogását szóban és írásban is előterjesztheti.”

III. VONATKOZÓ NEMZETKÖZI SZÖVEGEK

23. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának (UNHCR) iránymutatásai (az „Íránymutatások”) a következőképp rendelkeznek:

9.7 iránymutatás

„Leszbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű és interszexuális menedékkérők

Intézkedésekkel kell gondoskodni arról, hogy az őrizetbe vett leszbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű és interszexuális menedékkérő ne legyen kitéve fizikai, mentális vagy szexuális erőszak és zaklatás kockázatának; szükség esetén hozzáférést kell biztosítani számára megfelelő egészségügyi ellátáshoz és tanácsadáshoz; gondoskodni kell továbbá a fogvatartó létesítményben az őrszemélyzet, illetve e csoport tagjaival kapcsolatba kerülő tisztviselők és vállalkozók/szolgáltatók képzéséről a nemzetközi emberi jogi normákkal és az egyenlőségre és diszkriminációmentes bánásmódra vonatkozó alapelvekkel kapcsolatban, ideértve a szexuális orientációra és a nemi identitásra vonatkozó tudnivalókat is. Ha az ilyen fogvatartottak biztonsága nem szavatolható, fontolóra kell venni szabadon bocsátásukat vagy alternatív megoldás alkalmazását. A magánzárkában történő elhelyezés nem megfelelő megoldás e csoport tagjainak védelmére.”

24. Az ENSZ emberi jogi főbiztosának 2011-es, „Az egyénekkal szembeni, szexuális irányultságon és nemi identitáson alapuló diszkriminatív törvények és eljárások, illetve erőszakos cselekmények” című éves jelentése a következő szakaszt tartalmazza:

„39. A gyakorlatok és az eljárások gyakran még azokban az országokban sem felelnek meg a nemzetközi szabványoknak, ahol elismerik az erre alapozott menedékkérelmeket. A kérelmek áttekintése olykor önkényes és következtelen. A tisztviselők olykor kevés ismerettel vagy érzékenységgel rendelkeznek azokkal a körülményekkel kapcsolatban, melyekkel az LMBT embereknek szembe kell nézniük. A menekültek néha erőszaknak és diszkriminációnak vannak kitéve az őrizetbevételi létesítményekben, és az áttelepítés eredményeként olyan közösségekben helyezhetik el őket, ahol további szexualitással és nemmel kapcsolatos kockázatoknak lehetnek kitéve. Az ilyen üldöztetés elől menekülő menedékkérők visszaküldése erőszak, diszkrimináció és kriminalizáció veszélyének teszi ki a menedékkérőket. Egyes esetekben azzal az útmutatással küldik vissza őket, hogy legyenek „elővigyázatosak”. Az UNHCR bírálja ezt a megközelítést.”

A JOG

AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

25. A kérelmező azt panaszolta, hogy őrizetben tartása önkényes volt, és ezt nem orvosolták megfelelő bírósági felülvizsgálattal, ami sérti az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. bekezdését.

A Bíróság úgy véli, hogy a kérelmet kizárólag az 5. cikk 1. bekezdése alapján kell vizsgálni (lásd: Lokpo és Touré kontra Magyarország, 10816/10. sz., 10. bekezdés, 2011. szeptember 20.), melynek releváns része kimondja:

„I. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján...

b) olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki nem tesz eleget a bíróság törvényes rendelkezésének, illetőleg a törvény által megállapított kötelezettség teljesítésének biztosítása céljából történő letartóztatás vagy őrizetbe vétel”...

f) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából vagy olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.”

A. Elfogadhatóság

26. A Kormány úgy érvelt, hogy a kérelmező nem merítette ki a hazai jogorvoslatokat, mivel a menedékjogi törvény 31/C § (3) bekezdése és a kormányrendelet 36/C (1) bekezdése alapján nem nyújtott be kifogást a menekültügyi őrizet elrendelése ellen.

27. A kérelmező vitatta ezt az álláspontot, és különösen azzal érvelt, hogy az ügyében tartott bírósági meghallgatás – melyre az őrizetbe vétel elrendelése után nagyon rövid időn belül sor került – elavulttá tette a kifogásolási eljárást, így az semmi esetre sem szolgált volna hatékony jóvátétellel.

28. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező meghallgatására a Debreceni Járásbíróság által került sor 2014. június 27-én, azaz a kezdeti őrizetbe vétel – mely ellen kifogással lehetett volna élni – 72 órás, törvényben lefektetett maximális időtartamán belül került sor. Igaz, hogy a kérelmező nem élt a kifogásolási eljárás lehetőségével. Ugyanakkor ehelyett és gyakorlatilag ezzel egy időben a képviselője ezen a meghallgatáson a szabadon bocsátást kérte. A Bíróság emiatt elégedett, hogy a kérelmező felhívta a hatóságok figyelmét a sérelmére, és ezzel megadta a hatóságoknak a lehetőséget arra, hogy az Egyezmény állítólagos megsértését orvosolják. Ebből következően a kérelmet a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása miatt nem lehet elutasítani.

29. A bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének (a) pontja szerint, és semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

1. 1. A felek beadványai

(A) A kérelmező

30. A kérelmező azt az álláspontot képviselte, hogy a 2014. június 25-én 19:00 órától 2014. augusztus 22-ig hatályos menekültügyi őrizete indokolatlan volt, mivel azt nem támasztotta alá egy olyan indok sem, mely szerepelne az Egyezmény 5. cikkének 1. bekezdésében található kimerítő felsorolásban.

31. Az 5. cikk 1. bekezdés (b) pontját illetően a kérelmező előterjesztette, hogy mivel a menedékjogi eljárás kizárólag a menedékkérő kérésére indítható el, a menedékkérő érdekelt abban, hogy az eljárás kedvező kimenettel záruljon, ezért nem logikus azt feltételezni, hogy a menedékkérő megíúsítaná az eljárást. Továbbá a menedékjogi törvény alapján a menedékkérőre nem vonatkozott hivatalos kötelezettség arra nézve, hogy okmányokkal

igazolja a személyazonosságát és állampolgárságát. Bármely, a „törvény által megállapított kötelezettség”-nek, mely az őrizet elrendelésének alapjául szolgálhat, egyértelműnek és konkrétan kell lennie, emiatt a vonatkozó törvényben nem említett kötelezettség nem nyújthat érvényes alapot az őrizethez. Ennek következtében a menekültügyi őrizet az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (b) pontjának értelmében nem volt indokolt.

32. Ezen felül még ha létezett is volna ilyen kötelezettség, az őrizet nem volt „törvényes”, mivel a hatóságok nem végeztek szükségességi tesztet (mely vizsgálatnak célja annak megállapítása, hogy kevésbé korlátozó intézkedések is elegendőek lettek volna-e) vagy arányossági elemzést. A kérelmező véleménye szerint a magyarországi hatóságoknak figyelembe kellett volna venniük az Iránymutatásokat a menedékkérők őrizetére vonatkozó törvények értelmezése során. Különösképp a kérelmező szexuális irányultságát kellett volna figyelembe venni az őrizetével kapcsolatos döntés meghozatalakor, de valójában a kérelmező ügyének egyénre szabott mérlegelésére nem került sor.

33. Az 5. cikk 1. bekezdés (f) pontját illetően a kérelmező előterjesztette, hogy a menedékjogi eljárás 2014. június 25-i megkezdésétől számítva jogosan tartózkodott az országban. Amint ez az eljárás kezdetét vette, az idegenrendészeti eljárásokat felfüggesztették, így az ő őrizete nem szolgálhatta megalapozottan az országba való jogosulatlan belépésének megakadályozását, annál is inkább, mivel ő soha nem volt kiutasítási rendelkezés tárgya.

(B) A kormány

34. A kormány előterjesztette, hogy a kérelmező őrizete mindvégig indokolt volt. Először a letartóztatás megfelelt az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (f) pontjának, mivel a 2014. június 25-én kelt menedékjogi kérelemig a kérelmező mindössze egy személyazonosító okmányok nélküli illegális határátlépő volt. Ezt követően 2014. június 25-én 19:00 óráig az őrizetet az 5. cikk 1. bekezdés (b) pontjának második része indokolta, mivel a kérelmező jogilag kötelezve volt arra, hogy együttműködjön a menekültügyi hatósággal, és több személyes adattal is szolgáljon az idegenrendészeti eljárás céljából.

35. Ezen felül a kormány azzal érvelt, hogy 2014. június 25-én 19:00 órától 2014. augusztus 22-ig az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdésének (b) pontja indokolta a kérelmező, azaz a menedékkérő menekültügyi őrizetét, mert a menedékjogi törvény 5. § (2) alapján a kérelmező jogilag kötelezve volt arra, hogy feltárja a menekülése körülményeit és személyes adatokat áruljon el, ami ezúttal a menekültügyi eljárást szolgálta. Ez a megfontolás megfelelt a menedékjogi törvény 31/A. § (1) bekezdésében lévő okoknak (lásd a fenti 21. szakaszt). Továbbá ugyanezen rendelkezés (c) pontjának megfelelően az őrizet a kérelmező szökésének vagy a menekültügyi eljárás megghiúsításának megelőzése céljából volt szükséges. A szökés egyáltalán nem volt valószínűtlen annak tükrében, hogy illegálisan lépett be az országba, és nem önszántából kereste fel a hatóságokat menedékjogért folyamodva; és statisztikai oldalról nézve a szabadlábon lévő menedékkérők az esetek 80-90%-ban megszöktek.

36. Továbbá a kormány előterjesztette, hogy bár a menedékjogi törvény 31/A § (6) bekezdése alapján az őrizetet akár hat hónapra is meg lehetett volna hosszabbítani, az csak 58 napig tartott. A kormány álláspontja szerint a kérelmező őrizetét elrendelő és meghosszabbító döntések a kérelmező körülményeinek egyénre szabott és alapos vizsgálatán alapultak.

37. Végezetül a kormány kijelentette, hogy az Iránymutatások semmilyen érvényesíthető kötelezettséget nem jelentenek Magyarországra nézve, és csak ajánlásokat tartalmaznak. A kérelmező ügyében semmi nem utalt arra, hogy a biztonsága a szexuális irányultsága miatt veszélynek lett volna kitéve a debreceni létesítményben; nem állította, hogy testi, lelki vagy szexuális visszaélést követtek el vele szemben az őrizete alatt, és soha nem panaszkodott ilyen

dolgokra a hatóságoknak. Mindenesetre az ilyen visszaélésnek csekély kockázata volt, mivel az örök létszáma háromszor annyi volt, mint a fogvatartottaké, ami garantálta a létesítmény biztonságosságát.

(c) A beavatkozó felek

38. A beavatkozó harmadik felek előterjesztették, hogy az UNHCR az alapszabálya alapján felhatalmazást kapott a menekültek helyzetére vonatkozó 1951-es egyezmény és a menekültekkel kapcsolatos egyéb megállapodások alkalmazásának felügyeletére, mely felelősség tükröződik a menekültügyi egyezmény bevezetésében és 35. cikkében, valamint a hozzá tartozó 1967-es jegyzőkönyv II. cikkében is. Az Iránymutatásokat (lásd fentebb a 23. részt) az UNHCR felügyeleti megbízatásának gyakorlása keretében adták ki, és ezeket a jelen ügyre nézve vonatkozóknak kell tekinteni.

39. Továbbá rámutattak arra, hogy a menedékjogi törvénynek a kérelmező menekültügyi őrizetére vonatkozó hazai jogi rendelkezései európai uniós jogszabályokban gyökereznek, melyeknek egyenlőnek kell lenniük az EU tagállamaiban lévő nemzeti jogszabályokkal. Továbbá a menekültügyi egyezményt és annak 1967-es jegyzőkönyvét kihirdették a magyarországi jogszabályokban. Mind az uniós, mind a nemzeti jogszabályokat a menekültügyi egyezménnyel és az 1967-es jegyzőkönyvvel összhangban kell értelmezni, és az UNHCR felügyeleti megbízatását tekintve ennek az Iránymutatások fényében kell megvalósulnia. A nemzeti jogszabályok és gyakorlatok, valamint az UNHCR által kidolgozott irányelvek közötti eltéréseket az önkényesség jeleként kellene értelmezni az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdésének alkalmazásában.

2. A Bíróság értékelése

(A) Általános elvek

40. A Bíróság megismétli, hogy az 5. cikk egy alapvető emberi jogot rögzít, nevezetesen az egyén védelmét az államnak az egyén szabadsághoz való jogába történő önkényes beavatkozásával szemben. Az 5. cikk 1. bekezdésének (a) – (f) albekezdései egy kimerítő listát tartalmaznak azokról a megengedhető okokról, melyek alapján az egyéneket meg lehet fosztani a szabadságuktól, és a szabadságtól való megfosztás egy olyan esetben sem lehet törvényes, melyet nem ezen okok indokolnak (lásd: *Saadi v. the United Kingdom* [GC], no. 13229/03, §§ 67 to 73, ECHR 2008).

41. Emellett a szabadságtól történő bármilyen megfosztásnak meg kell felelnie az (a) – (f) albekezdésekben lefektetett egyik kivételnek ahhoz, hogy „törvényes” legyen. Amennyiben az őrizet „törvényességéről” van szó – beleértve a kérdést is, hogy betartották-e a „törvényben meghatározott eljárás”-t –, az Egyezmény elsőként a nemzeti jogszabályokra hivatkozik, és megállapítja a nemzeti jogszabályok anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak való megfelelés kötelezettségét. Ugyanakkor a nemzeti jogszabályoknak való megfelelés nem elegendő: Az 5. cikk 1. bekezdése továbbá megköveteli, hogy a szabadságtól való bármilyen megfosztás megfeleljen annak a célnak, hogy az egyén védelmet élvezzen az önkényességgel szemben. Semmilyen önkényes őrizet sem lehet összeegyeztethető az 5. cikk 1. bekezdésével, és ebben az értelemben az „önkényesség” fogalma túlmutat a nemzeti jogszabályoknak való megfelelés hiányán: a szabadságtól való megfosztás ugyan törvényes lehet a hazai jogszabályok értelmében, ugyanakkor továbbra is önkényesnek minősülhet, és így ellentétes az Egyezménnyel (lásd: fentebb idézett *Saadi*, § 67; lásd még: *Lazariu v. Romania*, no.

31973/03, §§ 102-04, 13 November 2014 and Suso Musa v. Malta, no. 42337/12, § 92, 23 July 2013).

42. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az 5. cikk 1. bekezdésének (b) albekezdése alapján engedélyezett őrizet csak a törvény által előírt „kötelezettség teljesítésének biztosítása” céljára szolgálhat. Ebből az következik, hogy legalábbis kell lennie egy, az érintett személyre háruló, nem teljesített kötelezettségnek, és hogy a letartóztatásnak és az őrizetnek ezen kötelezettség teljesítésének biztosítását kell szolgálnia, és nem lehet büntető jellegű. Amint a vonatkozó kötelezettség teljesítésre kerül, az őrizet 5. cikk 1. bekezdésének (b) pontja értelmében vett alapja megszűnik létezni (lásd: Vasileva v. Denmark, no. 52792/99, § 36, 25 September 2003; Gothlin v. Sweden, no. 8307/11, § 57, 16 October 2014). Ezen felül ezt a kötelezettséget nem szabad tágan értelmezni. Meghatározottnak és konkrétan kell lennie, és a letartóztatásnak és őrizetnek valóban szükségesnek kell lennie a teljesítés biztosítása érdekében (lásd: Iliya Stefanov v. Bulgaria, no. 65755/01, § 72, 22 May 2008).

43. Az Egyezmény alapján csak akkor fogadható el a letartóztatás, ha a „törvény által előírt kötelezettség”-et nem lehet kevésbé szigorú eszközökkel teljesíteni (lásd: Khodorkovskiy v. Russia, no. 5829/04, § 136, 31 May 2011). Az arányosság elve ezen felül azt követeli, hogy egyensúlyt kell teremteni a kérdéses kötelezettségnek egy demokratikus társadalomban történő azonnali teljesítése biztosításának fontossága és a szabadsághoz való jog fontossága között (lásd: Saadi, fentebb említve, 70. §).

44. Ennek mérlegelése során a Bíróság az alábbi pontokat tekinti relevánsnak: a vonatkozó jogszabályok alapján felmerülő kötelezettség természete, beleértve annak mögöttes célját és szándékát is; az őrizetbe vett személy és az őrizetbe vételéhez vezető sajátos körülmények; továbbá az őrizet hossza (lásd: Vasileva, fentebb említve, § 38, and Eppie v. Germany, no. 77909/01, § 37, 24 March 2005).

(b) Ezen elvek alkalmazása a jelen ügyre

45. A Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy a kérelmező sérelme csak a 2014. június 25-én 19:00 órát követő időszakra vonatkozik. Ennek következményeként nem indokolt megvizsgálni a kormánynak az ezen időszak előtti őrizettel kapcsolatos érveit.

46. A fennmaradó időszakra – azaz 2014. június 25-én 19:00 órától 2014. augusztus 22-ig – nézve a kormány előterjesztette, hogy a kérelmező menekültügyi őrizetet az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (b) pontjának második része indokolta.

47. Ezen a ponton a Bíróság szeretné hozzátenni, hogy bizonyos körülmények esetén az 5. cikk 1. bekezdésének (f) pontja szintén indokolhatja a menedékkérők őrizetét (lásd: Saadi, fentebb említve, 67. §). Ugyanakkor megjegyzi, hogy amennyiben egy állam, mely a kötelezettségein túlmenően hozott létre további jogokat vagy kedvezőbb helyzetet – mely lehetőség az Egyezmény 53. cikke alapján áll fenn –, olyan jogszabályokat léptet érvénybe (hivatalból vagy az Európai Unió jogszabályainak megfelelően), melyek a menedékjogi kérelem elbírálásáig kifejezetten engedélyezik a bevándorlók belépését és tartózkodását (lásd a menedékjogi törvény 5. § (1) bekezdését, melyet a fenti 21. rész idéz), az ezt követő, a jogosulatlan belépés megelőzését célzó őrizet az 5. cikk 1. bekezdésének (f) pontja alapján kérdésessé teheti az őrizet törvényességét (lásd: Suso Musa, fentebb említve, 97. §).

48. A Bíróság ugyanakkor úgy gondolja, hogy a kormány által a jelen ügyben előterjesztett és körülírt érvelés fényében ezt a kérdést nem szükséges megvizsgálni, és annak tanulmányozását az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (b) pontjának tárgykörére lehet korlátozni.

49. A kormány által hivatkozott „törvény által előírt kötelezettség” a menedékjogi törvény 5. § (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeket jelenti (lásd a fenti 21. cikket). Mindazonáltal a Bíróság megjegyzi, hogy ez a rendelkezés nem tartalmazza azt a követelményt, hogy a menedékkérőnek okmányokkal kell igazolnia a személyazonosságát és állampolgárságát. A kérelmezőre az a kötelezettség vonatkozott, hogy együttműködjön a menekültügyi hatósággal (azaz fedje fel a menekülésének körülményeit; szolgáltasson magáról személyes adatokat; segítse elő személyazonosságának tisztázását és így tovább).

50. Azonfelül ugyanezen törvény 5. § (3) cikke tartalmaz egy bekezdést azokra a helyzetekre vonatkozóan, amikor a menedékkérő nincs birtokában a személyazonosságát bizonyító hivatalos okmányoknak (lásd a fenti 21. részt). Emiatt le lehet vonni azt a következtetést, hogy a dokumentumok bemutatása nem az egyetlen lehetőség arra, hogy a menedékkérő igazolja személyazonosságát és állampolgárságát.

51. Az ügy körülményeiből úgy tűnik, hogy a kérelmező ésszerű erőfeszítéseket tett a személyazonossága és az állampolgársága tisztázására: nincs jele annak, hogy ne működött volna együtt teljes mértékben a hatóságokkal; emellett több összefüggő kijelentést is tett annak okaival kapcsolatban, miért menekült el szülőországából.

52. A Bíróság emellett hozzátenné, hogy a menedékjogi törvény 31/A § (2) és (3) bekezdése alapján (lásd a fenti 21. részt) menekültügyi őrizetet csak egyéni mérlegelés alapján és csak akkor lehetne elrendelni, ha annak célját nem lehet a rendelkezésre állást biztosító más intézkedésekkel elérni. Ugyanakkor ahelyett, hogy a kérelmező folytatódó menekültügyi őrizete ezekre a kritériumokra tért volna ki, valójában a menekültügyi hatóság által elrendelt első őrizetbe vétel okain alapult, vagyis azon a tényen, hogy a kérelmező személyazonossága és állampolgársága nem tisztázott, és hogy fennáll annak veszélye, hogy a szökésével megghiúsítaná a menedékjogi eljárást – bár csak kevés indokot sorakoztattak fel annak alátámasztására, hogy ténylegesen fennállt a szökés veszélye. Mindent egybevetve a Bíróságnak feltétlenül meg kell jegyeznie, hogy a kérelmező ügyét nem mérlegelték kellően egyénre szabott módon, ahogy azt a nemzeti jogszabályok igényelték volna (lásd a fenti 12. részt).

53. Végezetül a Bíróság úgy gondolja, hogy az olyan menedékkérők elhelyezésének során, akik állításuk szerint egy veszélyeztetett csoport tagjainak számítanak abban az országban, melyet el kellett hagyniuk, a hatóságoknak különös gondot kell fordítaniuk az olyan helyzetek elkerülésére, ahol megismétlődhetnének azok az állapotok, melyek miatt ezek a személyek kénytelenek voltak elmenekülni. Jelen esetben a hatóságok nem tettek így, amikor anélkül rendelték el a kérelmező őrizetét, hogy átgondolták volna, milyen mértékű biztonságban vagy veszélyben részesülnek az őrizet során a veszélyeztetett személyek – például az LMBT emberek, mint maga a kérelmező –, akik sok olyan ember között kerülnek elhelyezésre, akik kiterjedt kulturális vagy vallási előítéletet táplálnak velük szemben. Ezenkívül a hatósági döntések semmilyen megfelelő módon nem tükrözték a kérelmező egyedi körülményeit, aki egy veszélyeztetett csoport tagja volt, mert Iránban a szexuális kisebbséghez tartozott (lásd: értelemszerűen, Kiss Alajos kontra Magyarország, 38832/06. sz., 42. bekezdés, 2010. május 20.).

54. Ennek következtében, olyan meghatározott és konkrét jogi kötelezettség hiányában, melyet a kérelmező nem teljesített, az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdésének (b) pontja nem szolgálhat meggyőző jogi alappal a menekültügyi őrizetre. Az előbbi megfontolások – melyek azt szemléltették, hogy a kérelmező őrizete az önkényesség határán mozgott – lehetővé teszik a Bíróság számára annak a következtetésnek a levonását, hogy az egyezmény 5. cikkének 1.

bekezdését megsértették a 2014. június 25-én 19:00 órától 2014. augusztus 22-ig tartó időszak során (lásd: értelemszerűen, *Blokhin v. Russia* [GC], no. 47152/06, § 172, ECHR 2016).

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

55. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg, és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

56. A kérelmező 10 000 euró nem vagyoni kártérítést követelt.

57. A kormány vitatta ezt az igényt.

58. A Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett a feltárt jogsértés következtében, és méltányossági alapon 7 500 eurót ítél meg számára.

B. Költségek és kiadások

59. A kérelmező további 3 395 eurót követelt a Bíróság előtt felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg megfelel a kérelmező ügyvédje által kiszámlázandó, 130 eurós óradíjjal számított 25,5 órányi jogi munka díjának, valamint 80 euró adminisztratív költségnek.

60. A Kormány vitatta ezt az igényt.

61. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy e költségek ténylegesen és szükségszerűen merültek fel, s összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben – a birtokában lévő információkra és a fenti kritériumokra figyelemmel – a Bíróság a teljes kért összeg megítélését tartja ésszerűnek.

C. Késedelmi kamat

62. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kamatlábán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. Elfogadhatóvá *nyilvánítja* a kérelmet;

2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. cikkének 1. bekezdését megsértették a 2014. június 25-től augusztus 22-ig tartó időszak alatt;

3. *Megállapítja*,

(a) hogy az alperes államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, az alábbi összegeket kell kifizetnie a kérelmező számára nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával:

(i) nem vagyoni kár tekintetében 7500 (hétezer-ötszáz) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;

(ii) költségek és kiadások tekintetében 3395 (háromezer-háromszázkilencvenöt) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;

(b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.

4. *Elutasítja* a kérelmező igazságos elégtételre vonatkozó követeléseinek fennmaradó részét.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2016. július 5-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Andrea Tamietti
hivatalvezető-helyettes

Paulo Pinto de Albuquerque
elnök